

ПРО МЕТОДИКУ ОРГАНІЗАЦІЇ ТЕСТОВОГО КОНТРОЛЮ АУДИТИВНИХ УМІНЬ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

У статті викладаються основні положення методики організації тестового контролю аудитивних умінь англійської мовою студентів немовних спеціальностей, розробленої відповідно до інтеракціонального підходу.

Ключові слова: тестовий контроль, тестування, аудіювання, аудитивні вміння, аудіотекст, фонд тестових завдань, придатний тест, прийом тестування, об'єкт тестування.

Вирішення проблеми організації контролю певного виду мовленнєвої діяльності вимагає вибору підходу, відповідно до якого здійснюватиметься її розв'язання. Ми вважаємо, що організація тестового контролю аудитивних умінь студентів-немовників має базуватися на інтеракціональному підході. Адже відомо, що тест, який розробляється у відповідності до нього, спонукає тестованого до демонстрації в тестових обставинах тих якостей аудіювання, які притаманні цьому виду діяльності в обставинах реального, позатестового спілкування. Вважається, що за цих умов результати тестування відображатимуть той рівень володіння аудіюванням, на якому тестований здатний його використовувати як засіб спілкування в реальному житті.

Відповідно до інтеракціонального підходу розробляється так званий придатний тест, застосування якого у процесі тестування обумовлює одну з особливостей тестового контролю аудитивних умінь, а саме, його комунікативну спрямованість.

Під тестовим контролем аудитивних умінь ми розуміємо перевірку рівня сформованості аудитивних умінь на певному етапі навчання іноземної мови за допомогою придатного тесту, а також оцінювання дійсного рівня навчальних досягнень в оволодінні аудіюванням за визначений період, який передбачає встановлення рівня сформованості спеціалізованої комунікативної компетенції, що формується у студентів для здійснення аудіювання при іншомовному професійному спілкуванні в реальному житті.

Спеціалізована комунікативна компетенція в аудіюванні складається з п'яти компонентів. Перший – лінгвістичний. Це мовні знання, навички та вміння аудіювання. Другий – предметний, пов'язаний зі знаннями з конкретної предметної галузі, яка має відношення до фаху комуніканта. Такі знання потрібні для розуміння аудіотекстів за спеціальністю. Третій – формально-логічний – забезпечує розуміння формально-логічних аспектів аудіотекстів. Четвертий – лінгвосоціокультурний – передбачає знання характеристик мовленнєвої поведінки певної мовної спеціальності, країнознавчих і культурологічних реалій, які відображаються у сприйнятих текстах і впливають на їх розуміння. П'ятий – паралінгвістичний; знання про паралінгвістичні відмінності усного мовлення, властиві іншомовній спеціальності.

Показником володіння названими компонентами спеціалізованої комунікативної компетенції в аудіюванні є наявність аудитивних умінь, що дають змогу адекватно сприймати мовленнєві висловлювання, в яких відображені відповідні згаданим компонентам особливості іншомовної комунікації.

У сучасній теорії тестування констатується, що придатний тест з іноземної мови дозволяє отримати достовірні результати про рівень сформованості мовленнєвих умінь тестованих. Отже, ці результати тестування опосередковано визначають дійсний рівень навчальних досягнень в оволодінні спеціалізованою комунікативною компетенцією в цьому виді мовленнєвої діяльності студентами, а також забезпечують викладача достовірною інформацією про рівень володіння нею.

Результати опанування студентами спеціалізованої комунікативної компетенції в аудіюванні визначається шляхом вимірювання аудитивних умінь переробки смислової інформації аудіотексту, які виступають об'єктами тестування.

Класифікація об'єктів тестування, розроблена нами на основі рівневого підходу до природи розуміння аудіотексту, передбачає, що перевірка глобального рівня розуміння такого тексту здійснюється шляхом вимірювання рівня сформованості вмінь:

- а) визначити тему аудіотексту;
- б) визначити головну думку аудіотексту;
- в) виділяти смислові віхи аудіотексту.

За такою класифікацією для визначення детального рівня розуміння іншомовного аудіотексту перевіряється рівень сформованості вмінь:

- а) виділяти підтеми аудіотексту;
- б) виділяти субпідтеми аудіотексту;

- в) відокремлювати головне від другорядного в аудіотексті, утримуючи в пам'яті головне;
- г) встановлювати логічні зв'язки між елементами аудіотексту.

Досягнення критичного рівня розуміння усного іншомовного повідомлення встановлюється за допомогою вимірювання рівня сформованості вмінь:

- а) робити висновки на основі змісту аудіотексту, розуміючи імпліцитну інформацію;
- б) прогнозувати на смисловому рівні, розуміючи імпліцитну інформацію аудіотексту;
- в) оцінювати зміст тексту, розуміючи імпліцитну інформацію;

Текстовий матеріал для тестового контролю аудитивних умінь відбирається згідно з критеріями:

- а) відповідності аудіотекстів структурно-типологічним текстоутворюючим ознакам, зокрема когерентності, інформативності, композиційно-логічній завершеності;
- б) відповідності аудіотекстів ситуаціям та темам професійної сфери усної форми спілкування фахівців певного профілю;
- в) автентичності аудіотекстів;
- г) комунікативної спрямованості аудіотекстів;
- д) доступності аудіотекстів за змістом, характером мовного матеріалу, темпом мовлення;
- е) новизни та пізнавальної цінності інформації аудіотекстів;
- ж) посилення для сприймання на слух обсягу аудіотекстів;
- з) обмеженості інформаційної насиченості аудіотекстів.

Всі викладені вище положення покладені в основу розробленої нами методики організації тестового контролю аудитивних умінь студентів немовних спеціальностей, яка передбачає створення фонду тестових завдань (ТЗ), розробку тесту з аудіювання та моделі функціонування тестового контролю аудитивних умінь у практиці навчання аудіювання досліджуваного контингенту студентів.

Фонд ТЗ створюється за принципами системності, етапізації, врахування положень, які визначають теоретичні передумови тестового контролю аудитивних умінь.

Провідним критерієм класифікації ТЗ для створення фонду виступає рівень розуміння іншомовного аудіотексту. Відповідно до цього критерію ми визначили три типи ТЗ:

- I тип – ТЗ для визначення глобального рівня розуміння аудіотексту (ТЗГ);
- II тип – ТЗ для визначення детального рівня розуміння аудіотексту (ТЗД);
- III тип – ТЗ для визначення критичного рівня розуміння аудіотексту (ТЗК);

Кожний із зазначених типів ТЗ включає різні підтипи, кількість та змістове наповнення яких обумовлені певними об'єктами тестування, тобто аудитивними вміннями, необхідними для досягнення глобального, детального і критичного рівнів розуміння англійських аудіотекстів. ТЗ визначених типів і підтипів реалізується за допомогою десяти прийомів тестування: 1) “Завершення речень”, 2) “Зіставлення”, 3) “Перетворення інформації”, 4) “Відповіді на запитання”, 5) “Послідовне розташування”, 6) “Знаходження та виправлення помилок”, 7) “Оцінка інформації”, 8) “Диктант”, 9) “Пригадування прослуханого”, 10) “Кероване складання нотаток”.

Типи і види ТЗ з аудіювання та прийоми тестування утворюють структуру фонду. Підпорядкованість типів, підтипів та прийомів встановлена на основі розробленої нами класифікації ТЗ, а також виявленої й уточненої в нашому дослідженні відповідності прийомів об'єктам тестування. Слід зазначити, що така відповідність виявляється на основі аналізу розумових, вербальних операцій, які лежать в основі вказаних вище прийомів тестування та можливих способів визначення сформованості аудитивних умінь, які виступають об'єктами тестування. Уточнення цієї відповідності здійснювалося шляхом пілотування ТЗ.

ТЗ фонду розробляються згідно з визначеними в сучасній методиці вимогами і процедурою. Метою ТЗ виступає перевірка рівня сформованості аудитивних умінь глобального, детального і критичного розуміння аудіотексту студентами. Конструктом, що вимірюється тим чи іншим ТЗ з аудіювання, є окреме аудитивне вміння глобального, детального чи критичного розуміння аудіотексту. При розробці ТЗ особлива увага звертається на формулювання ефективної інструкції з виконання завдання для досліджуваного контингенту студентів. Інструкції ТЗ подаються англійською мовою у зоровій модальності. Вони формулюються просто, стисло, чітко, недвозначно, детально. При формулюванні інструкції враховується те, що вона повинна спонукати тестованих до здійснення саме тих мовленнєвих дій, які мають місце під час реального спілкування. Відповідь тестованого представляє ту мовленнєву дію, до якої спонукає його завдання, а саме зміст і спосіб подання інструкції, зовнішнє оформлення завдання і характер пред'явлення матеріалу. В ТЗ з аудіювання відповідь представляється в письмовій, зоровій модальності, у вербальній та невербальній формі, англійською мовою. Тип відповіді – вибірковий або напівпродукований. Відповіді на ТЗ з аудіювання оцінюються об'єктивним методом за спеціально розробленою схемою, яка визначає процедуру оцінювання відповідей тестованих. Така процедура складається з трьох етапів.

1. Перевірка бланків для відповідей.

Перевірка бланків для відповідей передбачає визначення правильних (або неправильних) відповідей тестованих шляхом порівняння з ключем. Орфографічні, граматичні та пунктуаційні помилки не враховуються.

2. Підрахунок балів.

Підрахунок балів, одержаних тестованими за виконання ТЗ, необхідно здійснювати на основі встановленої кількості балів за кожну правильну відповідь цього завдання. Встановлена кількість балів вказується на бланку із завданням.

3. Переведення балів в академічні оцінки.

Після підрахунку балів, отриманих при тестуванні, слід визначити відсоток правильних відповідей. Академічна оцінка встановлюється за допомогою таблиці оцінювання результатів виконання тесту.

Таблиця оцінювання результатів виконання тесту

Відсоток правильних відповідей	Оцінка
95 – 100	відмінно
75 – 94	добре
50 – 74	задовільно
0 – 49	незадовільно

Результати поточного тестування аудитивних умінь студентів викладач має використовувати для того, щоб зробити висновок про успішність або неуспішність процесу навчання аудіювання, а відтак прийняти рішення щодо регулювання та коригування процесу навчання. Це будуть рішення викладача щодо корекції мовленнєвих, навчальних дій студентів, власних дій, а також щодо змін, які стосуються набору, характеру та режиму вправ, які будуть виконуватися на наступних заняттях.

Результати тематичного тестування аудитивних умінь повинні використовуватись викладачем для того, щоб зробити висновки про рівень навчальних досягнень студентів в оволодінні аудіюванням за період вивчення теми і, відповідно, прийняти рішення щодо регулювання та коригування процесу навчання цього виду мовленнєвої діяльності. Викладач прийматиме рішення про можливість чи неможливість переходу до вивчення наступної теми, а також про необхідність внесення змін у методичну тактику, до плану, розробленого на наступні тематичні цикли.

Методика організації тестового контролю аудитивних умінь студентів немовних спеціальностей успішно реалізується за умови наявності придатного тесту. Розробка придатного тесту включає проектування тесту, розробку матриці тесту, операціоналізацію цієї матриці, пілотування тесту.

При проектуванні тесту з аудіювання визначаються його цілі, конструкт, що вимірюється, а також складається план оцінки придатності тесту. Цілями тесту з аудіювання для поточного і тематичного контролю аудитивних умінь виступають визначення рівня навчальних досягнень студентів в оволодінні аудіюванням шляхом перевірки сформованості аудитивних умінь глобального, детального і критичного рівнів розуміння аудіотекстів. При визначенні конструкту ми виходимо з того, що за допомогою тесту може здійснюватися пряме та опосередковане вимірювання. Через пряме вимірювання визначається рівень сформованості у студентів аудитивних умінь глобального, детального і критичного рівнів розуміння англомовних монологічних та діалогічних повідомлень з професійної тематики. Опосередковано визначається рівень навчальних досягнень студентів в оволодінні англомовною спеціалізованою комунікативною компетенцією в аудіюванні в межах певної теми. Складання плану оцінки придатності тесту передбачає визначення критеріїв, за якими оцінюється його придатність. Ними є конструктна валідність та надійність.

Розробка матриці тесту з аудіювання передбачає визначення його структури. Структура тесту з аудіювання для поточного та тематичного тестового контролю на немовних факультетах обумовлюється такою особливістю перебігу процесу смислового сприймання аудіотексту як ступінчатість, що пов'язана з прийнятим у психології мовленнєвого сприймання принципом рівності смислового сприймання. Цю структуру визначають два субтести: субтест для поточного тестування, який забезпечує перевірку досягнення студентами адекватного розуміння аудіотекстів на глобальному, детальному рівнях, а також субтест для тематичного тестування, за допомогою якого перевіряється сформованість аудитивних умінь критичного рівня розуміння англомовних монологічних та діалогічних повідомлень. Субтест для поточного тестування аудитивних умінь містить три частини і включає ТЗ I та II типів. До субтесту для тематичного тестування входять ТЗ III типу.

Операціоналізація матриці тесту здійснюється шляхом складання його пілотного варіанту.

Тест з аудіювання використовується під час тестування аудитивних умінь у практиці навчання цього виду мовленнєвої діяльності на немовних факультетах вищого навчального закладу згідно із запропонованою нами моделлю функціонування тестового контролю аудитивних умінь. Така модель розроблена за циклічно-тематичним принципом та з урахуванням принципу рівності смислового сприймання.

Тестовий контроль аудитивних умінь проводиться під час кожного тематичного циклу занять. Поточне тестування здійснюється на етапі практики студентів в аудіюванні. На заняттях цього етапу студентам пропонуються виконати ТЗ субтесту для поточного тестування. Тематичне тестування проводиться на підсумковому занятті циклу. Під час цього заняття студентами виконується субтест для тематичного тестування. Достатній рівень сформованості аудитивних умінь глобального, детального та критичного рівнів розуміння аудіотекстів свідчить про комунікативно-достатній рівень розвитку

англомовної спеціалізованої комунікативної компетенції в аудіюванні певного контингенту студентів у межах теми конкретного циклу занять, а відтак дає підстави стверджувати, що рівень навчальних досягнень студентів в оволодінні аудіюванням за тематичний цикл дозволяє перейти до вивчення теми наступного циклу.

Розроблена методика організації тестового контролю аудитивних умінь студентів немовних спеціальностей забезпечує функціонування ефективного зворотного зв'язку в процесі навчання аудіювання, тобто забезпечує одержання достовірної інформації для управління цим процесом. Застосування цієї методики сприяє оптимальній організації процесу навчання аудіювання англійською мовою студентів немовних факультетів вищого навчального закладу.

Література

1. Петрашук О.П. Тестовий контроль у навчанні іноземної мови в середній загальноосвітній школі: Монографія. – К.: Видавничий центр КДЛУ, 1999. – 261 с.
2. Тарнопольский О.Б. Основы оптимизации обучения иностранному языку в неязыковом вузе: Автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.02 / Моск. гос. ун-т. – М., 1992. – 56 с.
3. Коккота В.А. Лингводидактическое тестирование: Научно-теоретическое пособие. – М.: Высшая школа, 1989. – 127 с.
4. Кміть О.В. Тестовий контроль аудитивних умінь студентів немовних факультетів вищого педагогічного навчального закладі (II курс, англійська мова): Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Київськ. держ. лінгв. ун-т, – К., 2000. – 156 с.
5. Bachman L., Palmer A. Language Testing in Practice. – Oxford: Oxford University Press, 1996. – 377 p.

Кміть Е.В.

О методике организации тестового контроля аудитивных умений на английском языке студентов неязыковых факультетов

В статье излагаются основные положения методики организации тестового контроля аудитивных умений на английском языке студентов неязыковых специальностей, разработанной согласно интеракционному подходу.

Ключевые слова: тестовый контроль, тестирование, аудирование, аудитивные умения, аудиотекст, фонд тестовых заданий, пригодный тест, прием тестирования, объект тестирования.

Kmit' O.V.

About the Tchnology of Testing Listening Comprehension Skills of the Students at Non-language Faculties

This article highlights basic positions of the technology of testing listening comprehension skills of the students at Non-Language Faculties according to an interactional approach.

Key words: control in the form of tests, testing, listening comprehension, listening comprehension skills, an audiotext, a test item pool, a useful test, a testing technique, a testing target.

Надійшла до редакції 13.05.08